

## Příklad maćerjow a wowkow

**Pawoł pisa na Timoteja:**  
**Dopomnju so na prawu čistu wěru**  
**w tebi, kotraž je prjedy bydliła**  
**w twojej wowce Lois a w twojej**  
**maćeri Eunike; sym pak sej wěsty,**  
**zo tež w tebi. Wostań při tym,**  
**štož sy nawuknył a štož je tebi**  
**dowěrjene, přetož ty wěš,**  
**wot koho sy wuknył a zo znaješ**  
**wot małosće Swjate pismo.**

2 Tim 1,5; 3,14+15a

Timotej měješe wěriwu wowku z mjenom Lois a wěriwu mać, kiž rěkaše Eunika. Wonej běštej jeho kubłatoj w Božim słowje a jeho wjedłoj k žiwej wěrje do Jezusa Chrysta. Derje za Timoteja, zo měješe mać a wowku, kiž so tak wo njeho starašej. Wěra trjeba posřednikow, ludźi, kiž impulsy dale dawaja na młodu generaciju.

Mam před sobu wobrazy ze spočatka svojeho fararskeho skutkowanja, hdyž hišće zetkawach we wsach wuchodnje Budyšina pobožne serbske wowki, kotrež w swojim skromnym domje bydlichu a trochu stulene po dworje chwatachu. Wone so wjeselachu, hdyž kněz duchowny přińdže, z nimi spěwaše a so modleše. Něhdže na woknje abo na kamorje ležachu spěwarske a modlerske knihi. Na scěnje wisaše křesćanska wottorhanska protyka. Kěrlušy móžachu z hlowy sobu spěwać. Běchu scěrpne w tyšnosćach a wobstajne w modlitwje. Swojim dźěćom su móhli wěru dale dać – ze słowami a ze žiwym příkladom.

Timotej je wot swojeje wowki a wot swojeje maćerje nawuknył křesćansku wěru. Puće k wěrje su wšelake, ale nazhonjenje wučić, zo maja maćerje a wowki wulki wliw na nastajenje svojich dźěć a wnučkow. Wone móžeja so z nimi modlić, jim ze Swjateho pisma čitać, z nimi do cyrkwy chodźić. Dźěć a wnučki pytnu, zo je křesćanska wěra něšto wažneho, něšto dostojneho a dobreho. Žiwa tradicija so w swójbje dale dawa. Z džakownosću smě kóždy na

to spominać, kotryž je tutón swět serbskeje pobožnosće hišće dožiwił, do so srěbał, w nim wotrostł, kiž je měł wěriwu wowku a mać.

Swět so změni a my z nim. Industrializacija a globalizacija stej wjedłoj k tajkemu wotłamanju tradicijow, kaž to čłowjestwo hišće dožiwiło njeje. Hustodosć swójbni hižo hromadže njebydla, ale daloko wot so zdaleni. Staroserbski patriarchalny porjad je so pominył, byrnjež štó wě kajke idyliske wobrazy wo nim měli. Rjenje wšak tež džensa je, hdyž so křesćanske a serbske tradicije dale dawaja.

Trjebamy kruty wobsah za swoje žiwjenje. Jezus Chrystus je zakład wšeje křesćanskeje tradicije a našeje kultury. Wón je wučil žiwjenje we wěrje, w lubosći a w nadźiji. Tute jadro našeje wěry wostanje njezměnjene. Bóh nas lubuje w dobrych a zlych časach, to směmy dale dać. Dowěra do jeho lubosće je wažniša hač te abo tamne materielne polěpšenje. Trjebamy

nadźiju. Nadźiju na to, zo njeje smjerc posledni a doskónčny podawk našeho žiwjenja. Jezus Chrystus je smjerc přewinył a nam wotewrěł wuhlad na wěčne žiwjenje.

Timotej je wot swojeje wowki a wot swojeje maćerje Bože słowo nawuknył, kotrež bě jeho wučilo puć k zbóžnosći přez wěru do Chrystusa Jezusa. Takle njech je to tež pola nas. Přiwzaće wěry njetrjeba so hnydom stać. Druhdy zańdu lěta a lětdžesatki, prjedy hač symjo, kotrež su wowki a maćerje wusyli, schadza. Žona, kotraž bě někak 60 lět stara, mi raz praješe: „Hdyž běch 20 lět, so docyła njejsym wo to starała, štož je moja mać prajiła. Hdyž běch 40, sym druhdy wo tym rozmyslowała. Wěrcé mi, nětko, hdyž wona tu hižo njeje, nimale runje tak rěču kaž wona.“ Je to wulki nadawk za naše maćerje a wowki, zo posrědkuja swojim dźěćom a wnučkam žiwe tradicije našeho serbskeho žiwjenja a jich kubłaja k žiwjenju we wěrje, w lubosći a nadźiji.

*Jan Malink*



**Maćeri z dźěćimi z Wojerowskeje wosady na Serbskim domizniskim dnju před Janskej cyrkwy we Wojerecach**

Foto: M. Kašpor

## Cyrkwinski dzeń za dźěci w Budyšinje

Lube dźěci!

Traje drje hišće chwilk, ale tutón termin je za was dźěci. Zhromadnje ze staršimaj dyrbiće sej jón spomjatkować:



Pyta so knjez L... Repro: Pětrowa wosada Budyšin

**Sobotu,  
3. septembra  
2016, budže  
w Budyšinje  
cyrkwinski dzeń  
za dźěci.**

Ze wšitkich wosadow Budyskeho cyrkwinskeho wokrjesa wočakuje so wjac hač 200 dźěci. Ale tež dźěci z dalšich wosadow su wutrobne witane.

Kołowokoło Marje-Marcíneje cyrkwje zarjaduje so wjele akcijow a kreatiwnych poskitkow.

Při měšćanskej rallyji pod heslom „Pyta so knjez L...“ podadza so dźěci do Budyškeho stareho města, zo bychu za slědami knjeza L... slědžili.

Dzeń kónči so z wulkimi swójbnyimi kemšemi.

Nadrobniše informacije k dźěcacemu cyrkwinskemu dnjej wozjewja so w přichodnym čísle Pomhaj Bóh.

**Gabriela Gruhlowa**



## Serbski domizniski dzeń

Serbski domizniski dzeń we Wojerecach budže njedzelu, 12. junija 2016. Swjedžen začońnje so w 10 hodź. z dwurěčneje Božej službu w Janskej cyrkwi, na kotrejž so wjacore drastowe towarstwa wobdžěla.



Kemše wobrubu chór ze Židžinoho. Zdobom budu kemše za dźěci. Po Božej službe podaja so kemšerjo w swjedžen- skim čahu, nawjedowanym wot Rakečanskich dujerjow, ke

Kulturnej fabrice. Po wobjedze a zhromadnym spěwanju wustupja šulerjo zakladneje šule Při worjole a spěwar Bernd Pittkunings. Domizniski dzeń zakonči so w 15.30 hodź. z nutrnosću na Wojerowskim torhosću a balonowej akciju za dźěci.

Wutrobne přepróšuje

**serbska cyrkwinska dźěłowa skupina  
Wojerecy**

## Nowosće ze Slepoho

Štwórtk, 28. apryla, wopytachu dźěci, kiž so na Slepjanskej zakładnej šuli na nabožinje wobdžěla, wosadnu cyrkej. Zaspěwachu serbski kěrluš „Wot schadženja slónca“ a zeznachu Boži dom. Jich wučer nabožiny, Simon Malink, wuwučuje šulerjow w Slepjanskej zakładnej šuli na nabožinje tež serbsce, wšako wuknje wjetšina šulerjow serbsčinu po koncepcje 2plus.

Njedzelu, 8. meje, swjećeše sydom młodostnych swoju konfirmaciju w Slepjanskej cyrkwi. Hačrunjež běchu swjedženske kemše w němskej rěči, běchu sej štyrjo młodostni serbske žohnowanje na swój ži-

wjenski puć wot wosadneje fararki Jadwigi Malinkoweje přeli. Běchu to Rebecca Rathnerec, Quentin Bertko a Jeremy Stukas ze Slepoho kaž tež Andreas Zuchold z Miłoraza. Wšitcy štyrjo su šulerjo Serbskeje wyšeje šule w Slepom.

Swjatkownu pónđzelu, 16. meje, swjećeše 26 kemšerjow w Slepjanskej cyrkwi serbsko-němske kemše. Jako lektor skutkowaše Manfred Hermaš z Rownoho. Wosadna fararka Jadwiga Malinkowa předowaše wo wobrazu „Pentecost“ (swjatki) filipinskeho wumělca Ed de Guzmána.

**Jadwiga Malinkowa**



Lětuši konfirmandza z fararku Jadwigu Malinkowej před Slepjanskej cyrkwi, wotlěwa: Jeremy Stukas, Quentin Bertko, Andreas Zuchold, Adrian Reiß, Rebecca Rathnerec, Leonie Wendelec a Johanna Klaukec. Štyrjo z nich dachu so serbsce žohnować. Foto: wosada Slepoho

## Knižna premjera

Pjatk, 24. junija, w 15.30 hodź. budže w měšćanskim muzeju w Choćebuzu premjera knihi fararja Herberta Nowaka „Pisař běch wót młodych lět. Wšake z tšiběrtyl stolěša“. Čitaj dr. Madlena Norberg z Choćebuz a Měto Pernak z Berlina.

**LND**

## Serbski bus 2016

Wutrobne přepróšujemy na zhromadny wulět Serbskeho busa sobotu, 17. septembra, do Českeje. Wotjědzemy, da-li Bóh, we 8.00 hodź. w Budyšinje na znatym městnje pola něhdýseho Flackec awtowe- ho domu na Bebelowej dróze. Pod wustojnym přewodom fararki Hedviki Zimmermannoweje z Hrádeka chcemy sej zajimawe Bože domy husitskeje cyrkwe w Hrádeku, Jabloncu a Turnovje wobhladać a so při tym tež na žiwjenje a skutkowanje reformatora Jana Husa dopominać. Wobjed budže při hrodze w Sychrovje, hdžež sej skrótka tež park wobhladamy. Zhromadnu bjesadu při kofeju změjemy w Hrubej skáli wosrjedz Českeho raja. Běžec trjebamy na wulěce jenož krátke puće. Wrócimy so někak we 18.30 hodź. do Budyšina.

Jězba płaći za dorosćeneho 35 eurow, za dźěčo 15 eurow.

Přizjewće so prošu pola Měrcina Wirtha w Budyšinje (tel. 03591 605371, wšědny dzeń wodnjo pod 03591 497226).

**Handrij Wirth**



## Wo starych a nowych susodstwach

Nimale přez nóc je so přez čekancow z južnych krajow wjele we Łužicy změniło. Mamy nowych susodow ze wšelkich krajow a kulturow. Jich nahlady su nam cuze. Řeč, nabožina a wašnja su nam zwjetša njeznate. Nowi susodža su hinaši hač my. Začuwamy wěstu bojosc před nimi. Mamy prašenja na nich. Smy sej njewěsći, kajke konsekwency naša hospodliwosc změje.

Naša wěra do Boha je prašana. Wón nas wužaduje a je we wužadanju při nas. Bože słowo nam pokiwy podawa, kak mamy jednać. Naš rozum, naše wobličenja a wězo tež naš egoizm nas wobwliwuje. K temu přińdu hišće politiske skupiny, kiž tež wěriwych Serbow na prawicu ćahnu. Skónčnje ma džensa lětdžesatki trajace ateistiske kublanje swoje wusnutki. Wěra do Božeho přichoda njeje w Božim ludže tak móčna, zo parolam prawicarjow dosć raznje napřečo stupi.

Bóh daj nam swojeho Ducha, tež nowych susodow w našim kraju přečelnje jako bratrow a sotry witać. Bóh je jich k nam posłať a wón nas njebudže z problemami samych wostajć.

### Starodawne susodstwa

Mamy hišće problemy ze słowjanskimi sotrami a bratrami. Kak wiđzimy swojich starodawnych susodow na wuchod a juh Łužicy? Nochcu wěrić, zo je wšo w porjadku z tutym susodstwom. Žwiski Serbow do Pólskeje abo Českeje su po mojim zdaću chětro snadne. Wězo su tež wuwzaca.

Mnohim su zahranicni susodža podhladni. Słyša abo čitaja wo njeskutkach a tukaja, zo skućiceljo přez hranicu přińdu. Swoju wědu maja z nowinow a z powědanja. Što pak je woprawdže na tym wěro? Wažne je, zo mjez linkami čitamy a sej wědu nasrěbamy.

Mi je podawk wědomy, kiž dožiwi Jezus ze samariskej žonu, susodžinu-wukrajnicu, kotraž bě mnohim pobožnym židam podhladna. Jeje wěra, dowěra a spušćenje na Jezusa jeho přemó, tak zo jej pomhaše a jeje džowku wustrowi.

Hranicy wěryjacych njeđžela, ale su nadowk, so wutrobam sotrow a bratrow njeprěstawajcy bližić. Za hranicami drje njebydla jenož „jandželjo“, kaž tež mjez nami jenož tajkich njenamakaš. Njezabudźmy: Wulkotni přečeljo Serbow su za hranicami w Českej a Pólskej doma, Bohu džakowano. Smy wot nich wosebje po wójnje wjele dobrotow nazhonili.

Runje tak je z němskimi susodami. Škoda, zo w tutym starym susodstwie přečo hišće iritacije nadeńdžemy.

### Nowi susodža – nowe problemy

Nowi susodža, kiž k nam přichadžeja, njesu nam nowe problemy, kiž so njehodža



**Dobre susodstwo: Mjez ležownosc omaj njeje płota, ale zwjazowacy mosćik.** Foto: P. Wirth

bjeze wšeho rozrisowac. Nahlady, zwučenja, wočakanja a wězo tež wěrywuznaca a jich praktikowanje přez nowych susodow su nam wužadaje. Myslu na mošeje we Łužicy. Zawěsće mamy čekancam dosć zrozumliwje prajić, zo pola nas naše prawo knježi, kiž nas a kóždého wjaza, kiž pola nas bydli. Wšě wěrywuznaca su přez wustawu škitane a do zjawneho žiwjenja zawjazane.

Za čekancow njeje lochko spóznać, zo ma so jich nabožne žiwjenje našim zakonjam podrjadowac. Njeh so nam šlachći, našich nowych susodow přez našu wěru do Boha lubosće do našeho demokratiskeho swěta integrowac.

Bohužel wěmy, kak zajědojcene móže susodstwo mjez nami być. Přeco zaso so policija woła a sudnistwo dyrbi sudzić. Tak pak so susodstwo dale a bóle počezuje. Bjez džiwa, zo skónčnje z motyku do so pjeru.

Wobsteji strach, zo naši nowi susodža našu tolerantnosć dosć kedžbu nimaja. Njemóža pola nas tak žiwi być, kaž bě jim to w Syriskej abo w Africe móžno. Naš porjad njeje dotal jich porjad.

Mamy puće mjezsobnosće pytać, sčerpiliwi być a jim z měrliwymi słowami našu kulturu předstajić a rozložić. Nihdy njesmě k temu dóńc, zo maja naši nowi susodža strach wo swoje žiwjenje.

### Z Božej pomocu rozrisac

Někotři z nas so na to dopominaja, kak to 1945 bě, jako so wuhnaći ze Šleskeje a Českeje do našich domow zapokazachu. Džensa su tući bywši čekancy mjez nami žiwi. Z džensnišimi nowymi susodami bu-

dže to wo wjele komplikowanišo, ale problemy budu so z Božej pomocu rozrisac hodžeć.

Nowi susodža su za nas wobohaćenje. Tutu sadu njemóže zawěsće kóždy podpisać.

Mam dobrych přečelow z bywšeje Šleskeje, na kotrychž móže naš kraj hordy być. Što bě to 1945 do nuzow! Ludžo so strachowachu a so wuhnatym spěćiwjachu. Tola woni běchu za nowonatwar Němskeje nimoměry wažni, haj za nas žohnowanje.

Štóz wě, zo naše wobydlerstwo razantnje zestarja a ličba krajanow woteběra, tón wita młodych čłowjekow, kiž su zwólniwi a motiwěrowani wuknyć a džělać, kiž nowe ideje sobu přinjesu.

Čekancy budu spěšnje nawuknyć, štož k žiwjenju w našim kraju trjebaja, a so gratu přimać. Mnohim z nas budu pokazać, zo bě derje, jich do našeho kraja witać.

Naši nowi susodža maja tolerantnje a sensibelnje mjez sobu wobchadžeć. To wšak powšitkownje plaći. Štóz měni, lěpsi, dostojniši abo nahladniši hač druhi być, temu so zbožo dobrego susodstwa potaji. „Štóz chce najwjetši mjez wami być, tón njeh je was služobnik.“ Tak čitam w bibliji. To tež mjez susodami plaći.

Wěm z nazhonjenja, zo su to druhdy hoře słowa. Husto so wěryjacy za lěpšeho ma, za kmaneho druhemu prajić abo pokazać, što wón je a hdže słyša.

Haj, tajcy křescenjo tež su, kiž so njewiđža jako pućowacy Boži lud, kiž tu nima trajneje domizny. Smy wšitcy pućowarjo.

**Pawoł Wirth**

## K jubilej 1891 založeného časopisa ewangelskich Serbow

### Roznošowar a ekspeditor

Hdyž zaběram so spočatk noweho měsaca z aktualnym wudaćom Pomhaj Bóh, tak mi mysle druhdy po najwšelakorišich pućach chodža. Časćišo so při tym na to dopominam, kak je so mój njeboh nan Měrcin Zoba (1901–1987) do džěta dať, hdyž bě nowe čisło Pomhaj Bóh za wšěch Bukečanskich abonentow do domu přišlo. Wotsamo, kaž džensa, so to wězo njestawaše. Kontingent za Bukecy měješe so na farskim zarjedže („na farje“ abo „pola popec“) wotewzać. Hač tam přinjese pošta wšitke čišćane eksEMPLARY a na knjeza fararja Gerata Lazarja čakaše potom nadawk ekspedicije, potajkim rozeslanja našeho časopisa-měsačnika čitarjam. Ale k temu někotre přispomnjenja pozdžišo.

Potajkim bjez wjetšeho dlijenja, ze swojej kožanej tobołu w ruce („aktovka“ so pola nas k temu praješe, Varnsdorfske lěta so druhdy w słowoskladže wotblyšćowachu) přinjese mój nan eksEMPLARY za Bukecy domoj. Ale jeli sej něchtó myslí, zo snano přeni čitarjo Pomhaj Bóh hižo nimoducy wot fary domoj do listoweho kašćika wobradžene dóstachu, tón so myli. Bjez toho zo by mój nan wědžal, kajki wobsah čitarjam do domu njese, so roznošowanje njezapočinaše. A k wěštych temam so druhdy tež najprjedy sam nadrobnišo informowaše. Skónčnje wza sebi nan swoju aktovku pod pažu a poda so do wsy.

Za jednu z tych wšelakorych skupinow čitarstwa so wjele časa naložowac njetrebaše: při durjach zaklepac, powitanje, přepodaće časopisa, zaplaćenje, rozzhonowanje – a hižo dale k přichodnemu.

Wjetšu kedžbnosć wěnowaše nan dalšemu džělej wotebėrarjow. Pola nich nato-

žowaše něšto časa za rozmołwu a zapleće do njeje zajimawosće z aktualneho čisła. Tutyh abonentow ze šulskeje wučby a z tym jich kmanosće k wučitanju serbskeho teksta znajo, chcyše wón z tym k trochu prócypolnej zaběrje ze serbskim čišćanym słowom pohnuwać. Myslu sebi, zo je tutón zaměr hdyš a hdyš tež docpěť.

Skónčnje běše hišće třěća skupina wotebėrarjow: či, kiž scyla njeběchu serbsce čitać nawuknyli abo dla strowotnych wobčežnosćow hižo sami čitać njemóžachu. Tuči žedžachu so za přichodnym čisłom, přetož z roznošowarjom wopyta jich jónu wob měsac tež scěrpliwju předčitar, partner za rozmołwu a tróšku zabawy. Začuwajo radosć a wjeselo wopytanych na serbskich nowosćach a serbskej rozmołwje, nan jim z wulkej wutrajnosću čas wěnowaše.

Přidatnje k roznošowanju po wsy měješe Bukečanski farski zarjad cyłkowne rozeslanje wšěch eksEMPLARY jednoho wudaća Pomhaj Bóh zaručić. Dołhož mējachu w kencliji serbsku přistajenu, knjez farar Lazar to měsac wob měsac z njeje zhromadnje zmištrowa. Hłowne džěto při tym wobsteješe w pisanju adresow abonentow na listowe wobalki – wšitko měsac wob měsac z ruku, bjez džensa samozrozumliwych adresowych etiketow. Štóz móže so na rukopis fararja Lazarja dopominać, zrozumi, zo běše tutón přidatny nadawk za njeho při wšej scěrpnosći njespjelnjomny. Mój nan jako bywši wučer běše z rjanym rukopisom žohnowany a tak wón bjez dołheho wahanja swoju pomoc poskići a přewza sprócniwe adresowanje wšěch wobalkow. Jemu při tym přez ramjo hladajo njemóžach so dodžiwać, hdže wšudžom po swěće abonenća njeběchu: Južna Afrika, Kanada, USA, Hawaii a hišće druge, tehdy za nas njepřístupne kraje.

Tež tutu službu mój nan swěru wjele lět wukonješe. Po krótkim přebywanju w chorowni woteńdže wón w starobje 86 lět njedzělu, 3. meje lěta 1987, na Božu prawdu. Wobalki za rozeslanje wudaća Pomhaj Bóh za meju ležachu adresowane w jeho stwě. Na jeho rukopisu běše spóznać, zo běše jemu ruka při pisanju čězka byta.

Arnd Zoba, Bukecy

### Pšecej něčo zajmneho k cytanjeju

Nejwutšobnjeje gratulacije z Dešna k wusokemu jubilejoju Pomhaj Bóh, a žycym dalej wutrajnosć a spuščobnych dopisowarjow z cełeje Łužyce, aby se mókali nowiny zdžaržaš a dalej wjasć, aby se dalej pisało wó historiji ewangelskich Serbow, aby se wózwjawiło Bóže słowo w serbskima



Prěnje čisło Pomhaj Bóh, kiž wuńdže jutry lěta 1891

Repro: SKA

řěcoma a teke w Slěpjańskej narěcy, aby se zajmawostki z ewangelskich Serbow rozšyřili.

Glědam-lic slědk, tak se spomnejom, až som ewangelske mjasecne łopjeno Pomhaj Bóh w 1980tych lětach w studentskem casu w Lipsku přědny raz do ruki dostała, nejskerjej wót ewangelskich górnoserbskich studentow. Bóžko njejsom sebje pšawje wěsta, chto jo to tencas byt. Móžo pak teke byt, až som jen južo pla wujka Hermana Jahna doma w Dešnje wižela abo pla wujka Hanza Pawlika w Radworju, žož som lěto do studija bydliła.

Som ga se za wšo serbske zajmowala a som kšescijanka, a togodla jo rowno tencas, w NDRskem casu, to něčo wósebne go byto, cerkwinske a nabóžninske artikele w serbskej nowinje cytaš, teke gaž jo to w górnoserbskej rěcy byto. Na zachopjenku njejsom se wě wšo pšawje wurozměta, ale pó studiju jo pón z górnoserbskeju rěcu lěpjej byto.

Pšez Pomhaj Bóh som zgóniła wó žywenju bratšow a sotšow w Górnjej Łužycy a wó ewangelskich bratšach w Českej a Pólskej, wó rozdželnej narěcy ewangelskich a katolskich Serbow w Górnjej Łužycy a wo wjele historiskich pódawkach. Teke nastawki k fararjam a wažnym pódawkam w Dolnej Łužycy su se wózwjawi, na psikład wó Maše Kósyku abo wó Kiše a Oskarje Panku abo Herberše Nowaku.

W tych 80tych lětach ga som teke zeznala ewangelskich górnoserbskich fararjow ako kněža sup. Wirtha, sup. Alberta, Malinkojc familiju a drugich. Tak su mě někotare z dopisowarjow wósobinski znate byli, gaž som te nowiny pšeběrała. Pšecej jo něčo zajmneho k cytanjeju byto.

A z togo casa psizo Pomhaj Bóh mjasecne k nam do Dešna a teke mója maš Marja Jahnowa roz. Pawlikek z wjelikim zajmom te nowiny pšecyta a wóna se wósebje wjaseli, gaž wuzgónijo něčo ze Slěpjańskich stron.

Tak žycymej za psichodne lěta a lětzasetki redakciji dalej Bóže žognowanje a dobre raženje za wugótowanje dalšnych cyslow mjasecnika ewangelskich Serbow.

Christina Kliemowa, Dešno



Měrcin Zoba z Bukecy

Foto: priwatne



## Waltraud Trölcowa z Budyšina †

W Rakecach zemře 16. apryla w starobje 81 lět Waltraud Trölcowa z Budyšina. Wobstarana wot swójby swojeje kuziny Hanarut Hänschoweje rodź. Lorencec, bydleše w poslednich lětach w tamnišej starowni, hdžež je nětko čiše wusnyła.

Wo swojim žiwjenju je Waltraud Trölcowa sama wobšěrnje rozprawjała składnostnje swojich pjećasydomdžesačin w mejskim čisle Pomhaj Bóh 2009. Tuž njech su tu jenož skrótko někotre daty naspomjene. Wona narodži so 30. meje 1934 jako dźowka Pawoła Kobana a jeho mandželskeje Friedy rodź. Israelec w Budyšinje. Z nej wotrosćešaj bratraj Jan a Siegmara. W Kobanec swójbyje bě serbska rěč tež w nacionalsocialistiskim času žiwa. Po wopyće Wuchodnjeje šule džěše na Schillerowu wyšu šulu, hdžež zloža 1954 abituru. Z gymnazialneho časa znaješe Měrcina Salowskeho, pozdžišeho katolskeho duchowneho, kotrehož sej čas žiwjenja wysoce wažeše. Po tym zo bě so na Radworskim wučerskim wustawje wukubłała na wučerku, džětaše na wšelakich šulach Budyskeho wokrjesa, najdljeje w Sokolcy blisko Budyšina. Jako chorosće dla hižo swoje po-



**Waltraud Trölcowa**

Foto: prywatne

wolanje wukonjeć njemóžeše, přewza w Ludowym nakładnistwje Domowina wšelake lektorske džěla při zestajenju serbskich słownikow. Bě wudata na překupca Joachima Trölcja; mandželstwo pak njeměješe džěci. 2003 jej mandželski wumře.

Po tym so wudowa čím bóle serbskemu žiwjenju přidruži a wopytowaše schadźowanja ewangelskich Serbow runje tak kaž zetkanja serbskich katolskich seniorow w Budyšinje a Smochćicach. Rozprawješe a dopisowaše do Pomhaj Bóh a do Katolskeho Posoła, składnostnje tež do Serbskich Nowin a Serbskeje protyki. Tež na nowym wudawku Spěwarskich 2010 je sobu džělała, přehladaju cyły manuskript po rěčnej stronce.

Nětko je Waltraud Trölcowa na Budyškim Tuchorju namakała swój posledni wotpočink. Pohrjebna swjatočnosť 11. meje w Tuchorskej cyrkwi, kotruž měješe Serbski superintendent, bě na přeće přiwuznych dwurěčna. Při tym spominaše so na skromne wašnje zemřeteje a na jeje wšelake serbske skutkowanje. Předowanje steješe pod hronom ze 103. psalma: „Chwal Knjeza, moja duša, a njezapomň jeho dobrotow: kotryž tebi wšitke twoje hrěchi wodawa a zahaji wšitke twoje chorosće; kotryž twoje žiwjenje wot skaženja wumóže; kotryž tebe krónuje z hnadu a ze smilnosću.“ Tole spožč nětk lubej Serbowce wěčny Bóh. **Jan Malink**

## Johanna Wjelic z Małych Debsec †

Po połlětnym wojowanju přećiwu čežkej chorosći raka je swěrna wosadna Budestečanskeje wosady a swěrna Domowinjanka Hornjohórčanskeje skupiny Johanna Wjelic swjatkownu njedźelu, 15. meje, zemřela. Po operaciji srjedź februara njebě so hižo domoj wróciła.

Z nej smy zhubili wjesotu a hibićiwu žonu, kiž běše woblubowana mjez wjesnjanimi w Małych Debsecach, hdžež je cyłe swoje žiwjenje w ródny domje bydliła. Z mladosće sem, wosebje pak po zastupje do renty, bě tež aktiwna Domowinjanka. Wot lěta 2002 hač do nětko bě městopředsydka Domowinskeje skupiny Hornja Hórka. Budže nam jara falować, přetož lětnje w adwentnym času je nas doma we wulkej stwě swojeje 250 lět stareje tykowaneje chěže witała na adwentničku a nas přečelnje hospodowała. Tute rjane hodžinki serbskeje bjesady, na kotrychž sej přeco serbske ludowe spěwy a kěrlušy zaspěwachmy, wostanu njezapomnite.

Johanna Wjelic je so 2. apryla 1933 narodžiła. W Budestečach bu krćena a 1947 konfirměrowana. Ludowu šulu wopyta w Hornjej Hórce. Po tym džělaše doma w ratarstwje. Připódla chodžeše něšto lět na skrótsene džělo do Hajničanskeje předžerņe, zo by do rentoweho zawěsćenja přišla.



**Johanna Wjelic**

Foto: prywatne

1961 zastupi z maćerju do prodrustwa. Po dalekubłanju sta so z kontrolerku mloka we wokolnych drustwach. Tute zamofwite džělo wukonješe hač do swojeho wotchada na wuměnk 1993. Swójbu založiła sej njeje, tak zo tež žanych potomnikow njeměješe. Nadrobnišo wo jeje žiwjenje je so rozprawjało składnostnje jeje wosomdžesačin w aprylskim čisle Pomhaj Bóh 2013.

Jako wuměnkarka je sej Johanna Wjelic swoje historiske domske wobšěrnje ponowić dała, štož bě jej přez to možno, zo je po přewróće swoje pola předała. Domizniske towarstwo Hornja Hórka je jej w lěće 2007 z wopismom připóznaće za zdžerženje ludoweho twarstwa wuprajiło. 20 lět bě aktiwna w gymnastiskej skupinje seniorkow. Z člonami Domowinskeje skupiny je jězdziła na serbske kulturne zarjadowanja a wosebje rady na skupinske wulěty do blišje domizny. Wot 1997 do 2010 je spěwala w Budestečanskim cyrkwinskim chórje. Časowje je wšitko zmištrowala, byrnež je za domskim a brožnju hišće wulku zahradu ze sadowymi štomami hladała.

Džakujemy so Johannje Wjelic za jeje wobšěrne skutkowanje za ewangelsku zhromadnosť w Budestečanskej wosadze a za swěrne hajeńe serbskeje tradicije w Domowinskej skupinje Hornja Hórka kaž tež za podpěru w tamnišim domizniskim towarstwje. Horstka Serbow budže so pjatk, 3. junija, na chowanju jeje popjelnicy na Budestečanskim pohrjebnišću wobdžělić. Chcemy jej poslednje božemje prajić a na jeje rowčk kwěćel ze serbskimi barbami položiť. Njech je jej serbska zemja lochka a njech spi w Božim měrje.

**Helmut Gros**

# Za měr a bratrowstwo mjez ludami

*Klětnjanski komponist Hinc Roj je napisał hnujacu sinfoniju „Stalingrad“*

Rańša kurjawa stupa z rozwalinow. Třělbowe salwy roztorhaja čišinu. We wobłěhowanym měsće Stalingrad zaklinči signal za nadběh Němcow na Rusow. „Dołho sym tutu hudźbu w swojej duši nosył. Wona zwuraznja strach před bjezmyslnej smjerću a hrozu před nowym dnjom“, powěda 88lětny komponist Hinc Roj z Klětno-ho wo přenjeji sadźbje swojeje sinfonije č. 5 opus 136 „Stalingrad“. 15. jutrownika je twórba w ruskim pósťanstwje w Berlinje swoju prapremjeru dožiwiła. Serbski komorny orchester pod nawodom Dietera Kempe – podpěrowany wot filharmonije Jelenia Góra – je předstajil 30 mješin trajacu sinfoniju. Koncert bě kooperaciski projekt Zwjazka serbskich wumělcow a Serbskeho ludoweho ansambla.

„Ze sinfoniju chcu dopominać na Klětnjanow Alfreda Köhlera a Kurta Hottasa, kotraž staj w Ruskej wojowaloj a pozdžišo w zajeću zničeny Stalingrad zaso sobu nawaric dyrbjaloj“, praji komponist. „Moja sinfonija ma być napominanje a symbol – za přećelstwo mjez ludami, zbratřenje, tolerancu a wotewrjenosć.“

Hinc Roj sam njeje Stalingrad dožiwił. Ale Druha swětowa wójna je so jemu hluboko do duše zaryła. „Na dnju mojich 17. narodnin, 6. hodownika 1944, mje do Wehrmachty zwołachu“, wón praji. „Naša swójba bydleše tehdy w Bělej Wodze. Dyrbjach so přizjewić w Zhorjelcu pola regimenta 30 za pancerowych grenaděrow. Wottam dyrbjach na oficěrsku šulu do Weimara.“ Po zakładnym wukubłanju přińdže kónc nalětnika 1945 na zapadnu frontu při rěce Werra. Přez Mühlhausen, Bad Langensalza a Nordhausen dóńdže do Halle-Trotha. Tam běchu přeco zaso zasakle boje mjez Němcami a Američanami. Dale čehnješe kompanija na Wittenberg, hdžež so we wokolinje horca bitwa wotmě. Skónčnje přińdže Hinc Roj pola Genthina mjez francě a do zajeća. Z lacareta pak so jemu poradzi čeknyć. Jako domoj dóńdže, jeho nan wutrobnje wobja.

Hinc Roj bu nowowučer w Klětnom a w Lodenau. Pozdžišo slušese k tym wobdarjenym młodym wučerjam, kotřiž smědžachu na institucije za hudźbne kubłanje w Halle studowac. Jeho spěchowar bě profesor dr. Fritz Reuter. Wot 1975 wučese Hinc Roj na Klětnjanskej šuli němčinu, jendželščinu a hudźbu.

W poslednich lětach NDR jeho statne plany za wotbagowanje domjaceho Klětna rozbudžichu. We winowcu 1989 napisa wo tym přinošk do CDUseje nowiny „Neue Zeit“. Pisaše wo njeatraktiwnej brunicy pod Klětnom, kotraž bě poľna pěska a šotra. „Tola Klětno bě prašenje prestiža. Tu chcychu woprowac bohata



**Klětnjanski komponist Hinc Roj je z 88 lětami hišće wšednje kreatiwny. Tuchwilu džěła na wjacorych nowych twórbach, kotraž chce rady hišće lětsa dokónčić.** Foće: A. Kirschke

tradiciju a stawizny, kiž sahaja wróco hač do lěta 1200.“ Hinc Roj so mócnje za zachowanje Klětno-ho zasadźowaše. Sensibilizowaše kulturnikow a samo Amnesty International. Zapřija tež serbskich wumělcow kaž komponistow Jana Rawpa a Jana Pawoła Nagela, basnika Benedikta Dyrliacha a spisowacełow Jurja Kocha a Jurja Brězana. „Wojowachmy za wuchowanje wjesneje zhromadnosće, bujneje přirody a duchowneho srjedzišća Klětno-ho. Wojowachmy tež za hajenje serbskeje rěče a kultury.“ Šulski chór, kiž Hinc Roj nawjedowaše, pěstowaše tež serbski spěw. Husto wustupowaše w 1980tych lětach na swjedzenjach serbskeho spěwa w Choćebuzu.

„Móžachmy Klětno wuchowac. To bě Boža hnada“, praji 88lětny zamysleny. Wšitcy stejachu tehdy hromadže: ewangelska a lutherska wosada w Klětnom, wjesna skupina CDU, wjesna młodźina, pjekar Heinz Medack, ratar Arno Schubert, inženjer Werner Hippe, ratar Horst David ... Samo wučerjo Klětnjanskeje šule wokoło nawody Joachima Sobotki pisachu protestny list na ministerstwo za brunicu a energiju NDR. „Zmužitosc wšech njebojaznych ludźi pomhaše, Klětno wuchowac. A jich modlitwa. Bóh je wuslyšal našu modlitwu“, wuzběhny komponist.

Wójnu a Stalingrad Hinc Roj njeje nihdy zapomniał. Čitaše knihi a hladaše filmy wo tym. Rěčeše tež z wójnskimi jatymi, kiž běchu wójnu přežiwili. „Powědachu mi, zo sowjetscy civilisća 1945 wjele mjenje k jědži dóstachu hač němscy wójnsy jeći.“

W lětach 2004 do 2008 napisa Hinc

Roj sinfoniju „Stalingrad“ w štyrjoch sadźbach. W přenjeji sadźbje „Rańše zerja“ wopisuje hrozu před switanjom, čišinu před nadběhom. W druhej sadźbje „Nadběh“ dominuja huslerjo nad dujerjemi. „Z tym pokazam, zo Němcy w domach husto nad Rusami ležachu, kiž w pincach wutrachu. Hakle pozdžišo so situacija změní“, powěda komponist. Třeća sadźba rěka „Kotoľ“ a započina so ze spěwom „Přez hory, přez stepu čahaše“. Tuta sadźba zwurazni z hudźbu cella stysk wojakow za swojej domizny. Chcedža won z kotoľa, chcedža jenož hišće domoj. „Hudźbnicy su wužadani w tutej pasaži.“ Štwórta sadźba, kiž rěka „Hinjenje“, zwobraznja mrěće a mordowanje kaž tež wutracow wojakow w srjedź chorosćow, mrětwow, hloda a suroweje zymy. Špiheluje dušiny staw wojakow. „Melodija doklinčuje“, wopisa komponist finale. „Jenož poslednje spřećiwjenje je hišće začuwać. Přizamknje so zaso wuraz styska, kotremuž slěduje inferno jatby. Zhromadne hraće žada sej najwyšu koncentraciju hudźbnikow.“

Hišće džensa pisa Hinc Roj, kotryž je sobustaw a sobuzatožer Zwjazka serbskich wumělcow, nimale wšednje na nowych twórbach. Tak džěła tuchwilu na „Pišćelowej sonace“, na „8. smyčkowom kwarteće“ a na „Pěśni wo lubosći a smjerći korneta Christoph Rilki“ po teksće Dietera Liebiga. „Tute tři twórby chcu lětsa rady dokónčić“, podšmórny 88lětny komponist. „Nadžijam so, zo je hudźbnicy potom jedneho dnja tež hraja.“

**Andreas Kirschke**



# Łučo – ródna wjes Jana Arnošta Smolerja

Na slédach zhubjeneje wsy składnostnje létušich 200. narodnin serbskeho wótčincea

Zo „Jank pod hajkom woraše“, so něhdy w holanskej wsy Łučo (němsce: Merzdorf) spěwaše, hdžež so 3. měrca 1816 Jan Arnošt Smoler narodzi. Hdyž bě jemu šěsć lět, přesydlili so swójba do Łaza na tamnišu šulu, hdžež běchu nana za kantora a wjesneho wučerja powołali. Wottam poda so nadarjeny syn Arnošt na Budyski gymnazij. Ze studijom teologije we Wróclawju započinachu so jeho pućowanja do daliny. Tola stajnje zaso čehnješe jeho wróćo do Łužiskeje domizny. W „Pěsničkach hornich a delnich Łužiskich Serbow“ wot J. A. Smolerja a L. Haupta 1841/43 namakamy tójšto tekstow z tuteje něhdy serbskeje kónčiny.

Krajina wokoło Łuča wšak je so w běhu časa chětro změniła. Lětsa w januarje wopytach městno, hdžež bě so Smoler narodził. Nimo znowa nastajeneje wjesneje tafle a pomjatneho kamjenja za cyrkej namakaš tam njedaloko Bjerwałdskeho jězora jenož hišće pola, kerki a štomiki. Brunicy dla bu Łučo 1978/79 wottorhane. „Wjetšina pódy Łuča bě hola z chójnami, kotraž nimale ze wšěch stron sydliščo serbskich holanow wobdawaše. Wjes mjezowaše z ležownosćemi Bjerwałda a Šepšec, kotrejž Łučanskej gmejnje přislušeštej, a z tymi Delnjeho Wujězda, Łaza, Hamora a Klětno. [...] Pod nawodom kantorkow spěwachu hač do kónca 19. lětstotka młode holiča we Łuču a w susodnymaj wjeskomaj do jutrow serbske kěrłuše na nawsy. Žony a holcy chodžachu tehdy hišće w serbskej narodnej drasće, a to w tej ewangeliskich Serbowkow Budyskeho kraja.“ (Manfred Laduš w Předženaku 1.3.1986)

W lěće 1884 naliči Arnošt Muka we Łuču wot 226 wobydlerjow 217 Serbow.



Łučanska bywša wjesna tafle

Tež wostatne džewjeć Němcow móžeše serbsce. Arnošt Černik zwěsći 1956 hišće 151 serbsce rěčacych, kotřiž 53 procentow wobydlerstwa wučinichu. Poslednja fotografija serbskeje drastynošerki pochadza někak z lěta 1930. (Frank Förster, Versuchundene Dörfer, LND 2014)

W aprylu 1974 dojedže sej Jurij Koch do Łuča a napisa wjesny wobraz, wozjewjeny w knize „Wotydzjenja doma“, LND 1976. „Rozmołwjach so ze 70lětnje serbskej žonu, kiž mi swój wulki statok pokaza prajo, zo je kóždy cyhel přez jeju ruce šoł. Jeje žiwjenje bě zwjazane z domskim a žiwosću. Tehdom zetkach we Łuču tež třoch starych mužů při płoće, kotřiž mi prajichu, zo do přečahowanja tak prawje njewěrja, zo so najskeje wo blady jedna. Na samnym wopyće zeznach so tež z młodej žonu w zelenej džělanskej drasće, kiž bě z lěsa, z hole do wsy přišta, zo by sej pola pjekarja cały kupiła. Wona slušeše k skupinje krajměrjerjow, kotřiž w holi trasu wuměrjowachu, 80 metrov šeroku, po kotrejž měješe wuwozny móst přijěć a wěstosć

přiwjesć, zo so Łučo zhubi. [...] Tele dožiwjenja a moja fantazija k tomu wučinjeja hru ‚Mój wuměrjony kraj‘. A štož so powěda, je lubosćinska stawizna, a štož na kóncu wuńdže, je wumětski pohlad do woprawdźitosće a wěrnosće.“ (Jurij Koch w Předženaku 21.10.1978)

Džensa slušeja grunty něhdyšeje wsy Łučo do gmejny Hamor a su rekultiwěrowane. Někak kilometer zdaleny je sewjerozapadny přibrjoh Bjerwałdskeho jězora. Wo mojich myslach a začisćach při njedawnym wopyće w tamnišej kónčinje powěda scěhowacy lyriski tekst:

## Zhubjena wjes

w šlewjerju Hamorskeje milinarne pišpota holanska fata morgana wo wjesnych

stawiznach

hdžež *Jank pod hajkom woraše*

sej Jan Arnošt Smoler pěsničku zapisa

*Łučo jena mała wjeska, tu ja wostać*

*njemóžu*

*Ja mam hišće młode lěta, ja mam myśle*

*wandrować*

po kraju serbskim a słowjanskim wukraju z pjerom a knihami bě Smoler po puću jeho ródny dom džens podarmo pytamy kónc 1970tych lět tam borkachu a torhachu statoki, mlokowe rampy, hriby a jahodki w jamje bohatstwa so zhubichu

hdžež bě cyrkej Łučanska nětko kamjen

spomina

nowa stara wjesna tafle dwurěčna mjelči

samotna

spody napis „LPG Lindenallee“ wudžera

na holadra faladra-rejku lipoweho łopješka

drje bajka je přetož ani žiweje duše njezetkaš

chiba wjelče slědy a šum wětřika će

přewodža

kilometer dale w Bjerwałdskim jězorie

turisca za wódnym mužom štapaja

*Měrana Cušcyňa*



Awtorka Měrana Cušcyňa z Budyšina při pomjatnym kamjenju, kiž steji na městnje něhdyšeje cyrkwe we Łuču

Foće: prywatnej

Přispomnjenje: Kursiwnje čisćanej pasaži stej wujimkaj ze spěwow z Łuča, zapisane w Smolerjowych „Pěsničkach“ 1841/43.

## Slědy reformacije w Hornjej Łužicy

W nadawku kulturneho ruma Hornja Łužica-Delnja Šleska staj sakskaj historikarkej młódšeje generacije Lars-Arne Dannenberg a Matthias Donath w aprylu na 94 stronach němskorěčnu publikaciju pod titlom „Orte der Reformation – Oberlausitz“ zjawnosći předpožitoj. Brošura w formacie A4 je jako čisło 29 wobstatk cyklusa něhdže 50 zešiwkow (wjace hač połoja z nich je hižo wušła), kiž wudawa Ewangeliski nakładnistwow wustaw (EVA) w Lipsku hač do Lutheroweho lěta 2017. Přewodne słowo je napisał Zhorjelski krajny rada Bernd Lange, kotryž pokazuje na swojoraznosť Hornjeje Łužicy, geografiskeho regiona mjez Sakskej a Pruskej, mjez rěkomaj Połčnicu na zapadze a Kwisu we (džensa pólskim) wuchodze. Z jara bohaće a barbnje ilustrowanej zběrku informacijow chce skupina jednaće awtorow zdobom turistow na mysle a swědstwa protestantskeho hibanja pola nas skedźbnić.

Jako fotografiske impresije namaka zajimc na přernih stronach krasne panoramy starych městow Budyšina, Zhorjelca a Žitawy kaž tež wobraz ze serbskeho cyrkwinskeho dnja lěta 2013 w Delnim Wuježdze. Na to scěhuje wopisowacy džěl přehladnych přinoškow k stawiznam teritorija. Spisarjo su tu wudawarjej, k tomu teologa Jens Bulisch kaž tež stawiznarjej architektury a wumělstwa Andreas Bednarek a Kai Wenzel. Hłowne temy tworja historiski proces wot 16. lětsotka, němsko-serbske wobydlerstwo Łužicy a specifika ewangeliskich cyrkwinskih twarjenjow w něhdyšim markhrabinstwje. Wuzběhnyć so ma, zo su serbske aspekty we wšěch



studijach wobšěrnje a dokładnje předstajane. Wonkowny čitar dóstanje potajkim prawe wujasnjenje wo wjac hač 1000 lět trajacym dwunarodnostnym charakteru regiona. Šěsćstronski wotrězk wo „Dwěmaj ludomaj, dwěmaj konfesijomaj a třoch rěčach“ je samo paralelnje němsce a serbsce wotčićany. Nazornje so rozprawja, zo wučinjeja wot časa reformacije ewangelscy Serbja wjetšinu mjez słowjanskim etnikumom w Sakskej a Braniborskej. K tomu słuša wšak spóznaće, zo wutwori so w sakskej Hornjej Łužicy njewšědna konfesionalna mnohotnosť, přetož tři klóštry a Budyjske tachantstwo wostachu při starej wěry.

Druhi džěl brošury rěka „Města a městnosće reformacije“. Tam dže wo jednotli-

we nabožne směry, mjez kotrymiž su Ochranowscy, Schwenkfeldscy a šewc-filozof Jacob Böhme. W srjedžišću steja tule znate Bože domy w hornjołužiskich šesćiměstach, potajkim w Kamjencu, Budyšinje, Lubiju, Zhorjelcu, Žitawje a Lubanju, za to pak faluja někotre sewjerne kónčiny kaž Běla Woda abo Wojerecy. Přeceljo Hornjeje Łužicy witaja zawěsće informacije wo hłownej Budyjskej cyrkwi swj. Pětra, najwjetšej a najstaršej simultanej cyrkwi Němskeje, kotraž je mjez nimi zdobom jenička (kon)katedrala katolskeho biskopstwa (awtor je Jan Malink). Zo je tute zhromadne wužiwanje wot epochi rozswětlerstwa tohorunja symbol za měr a tolerancu, wo tym přemysluje Kamjenska muzejownica Sylke Kaufmann na přikładze Lessinga. Někotre krótkoteksty, kotraž na lekšikonowe hesła dopominaja, su wěnowane dekanaj Leisentritej, Ochranowskemu etnografiskemu muzejaj abo Łužiskim chěžam ze stolom. Na kóncu poskićuje zešiwk dwaj interviewaj wudawarjow: jónu z fararjom ewangelisko-augsburgskeje wosady w pólskim Lubanju, Cezarym Królewiczom, a jónu z młodym Zhorjelskim zapóstancom Zwjazkoweho sejma Michaelom Kretschmerom, kiž swobodu wěry w našim času podšmórnje. Za ludźi, kotřiž chcedža so k jubilejaj na slědy reformacije w našej domiznje podać, budu wšitke tute wuwjedźenje bjezdwěla witane a wužitne.

**Dietrich Šořta**

*Orte der Reformation – Oberlausitz. Wudawaj Lars-Arne Dannenberg a Matthias Donath. Lipsk 2016, 94 s., 9,90 euro*

## 7. Slepjanska džělarnička přichoda „8 wsow – 1 wosada“

Srjedu, 11. meje, wotmě so w žurli SKC Slepom mjez tym 7. džělarnička přichoda „8 wsow – 1 wosada“. Přeprošenju župy Jakub Lorenč-Zalěški z. t. w kooperaciji ze Socialnej syću a Serbskim institutom scěhowaše 30 zastupjerjow ze wšelakich towarstwow a institucijow, mjez druhim Slepjanski wjesnjana Reinhard Bork kaž tež Měrcin Nowak jako člon Serbskeje přirady wokrjesa Zhorjelca.

Po tym zo rěčachu wobdźělnicy w zašlej džělarničce wo spěchowanskich móžnosćach za jednotliwe wobłuki kulturneho džěla w towarstwach, steješej tónraz koncepciji Witaj a 2plus w srjedžišću. Dotalne wuwicě při zwoprawdźenju koncepta w Slepjanskich pěstowarnjach a w šulomaj wobdźělnicy wuhódnoćichu a so prašachu za pućemi, kiž derje funguja a kiž njefunguja. Zhromadnje rěčachu tež wo wuzadanjach přichoda.

Dr. Jana Šořćina ze Serbskeho Instituta Budyšin předstaji w fachowym přednošku na spočatku zarjadowanja wuslědk swojeho slědženskeho projekta „Bilingualne přiswojenje rěče w projekće Witaj“, w kotrymž wopisuje, do kotreje měry bu modelowy projekt wot 1998 sem we wšelakich regionach dwurěčneje Łužicy zwoprawdźeny, hdže a z kotrym wuspěchom je so etablěrowať a hdže so kotre problemy jěwja. W padže Rownjanskeje Witaj-pěstowarnje wujewichu so wosebje wobłukowe wuměnenja w srjedźnej Łužicy jako wulke wuzadanje, kotraž maja so zmištrować, zo by so potencial přiswojenja rěče tež porjadnje wučerpať. K tomu poda knjeni Šořćina hódne namjety.

Po přednošku slědowachu rozprawy wo tuchwilnym Witaj- a 2plus-kubłanju we wosadze. Knjeni Irena Seidel rěčeše za pěstowarnju w Rownom, knjeni Petra Rube-

samowa za zakładnu šulu a knjez Wolfgang Goldstein za wyšu šulu w Slepom. Na jednej stronje so pozitiwna bilanca scáhny, na přikład hladajo na stajnje přiběracu ličbu wobdźělnikow na projekto-maj. Tež wulka podpěra staršich a towarstwow kaž tež direktne zapřijećé nałožkow, kiž so w našim regionje haja, buchu jako sylnosće mjenowane. Na druhej stronje pokaza so na problemy, na přikład při zaručanju kvality, při pytanju serbskorěčneho fachoweho personala, při wužiwanju powołanje přewodzacich kwalifikacijow abo tež etablěrowanju serbskorěčneje šulskeje wučby na jednym z gymnazijow w regionje.

Zarjadowanje so z facitom skónči, zo wotwisuje pozitiwno wuwicě wot wostajneho a intenziwno sprosředkowanja rěče kaž tež wot wulkeho a wostajneho angažementa mnohich wobdźělnych.

**Manfred Hermaš**



## Wopominanje fararja Herberta Nowaka k jogo 100. narodninam

Nězi 30 luži jo se zmakalo sobotu, 23. apryla, zeger 14.00 góž. pší rowje fararja a spisowašela Herberta Nowaka w Chóšebuzu, aby zgromadnje spominali pší góžbje jogo 100. narodnego dnja na jogo wuznamne statkowanje za Dolnych Serbow. Na swětočnost stej pšepšosyfej Towaristwo za spěchowanje serbskeje rěcy w cerkwi a Kupka serbska namša.

Nabóžnina, kótaruž jo žaržał serbski dušepastyř Ingolf Kšenka z Janšojc, jo stojała pód słowom: „Gramota napórajto zwadu; ale lubosć pókšyjo wšykne pšestupnosći.“ (Pšisłowa 10,12) Wšyknym pšibytnym, ako dolnoserbski njejsu rozměli, bu nimski pšeložk w šišćanej formje do ruki dany, a tejerownosći wótběg cełej swětočnosti. Kjarliže a instrumentalne kuski jo na keyboarže pšewóžowała Marika Schulz z Chóšebuzu.

Mjazy góscimi su byli superintendentka Ulrike Menzel z Chóšebuzu, nowowuzwólony pšedsedař Maćice Serbskeje Jurij Łuščanski z Budyšina, něgajšny pšedsedař dolnoserbskego wótrěda Maćice Serbskeje Měto Pernak z Barlinja, dr. Hajdan z Drjowka, pšedsedař spěchowanskego towaristwa dr. Hartmut Leipner, člonki Kupki serbska namša, wjednik chóšebuskego rěcneho centruma WITAJ dr. Viktor Zakar, zastupniki LND a dalšne wósobiny serbskego kulturnego žywjenja. Moderaciju cełego wótpódnja jo pšewzeła žowka fararja Nowaka, dr. Madlena Norberg z Chóšebuzu, a psalm 23 jo cytał jogo syn Mato Nowak z Ljubljany. Dalšne žiši a člonki familije su pšichwatali ze wšakorakich stron Nimskeje a drugih krajow. Nabóžnina na kjarchobje jo se zakóńcyła z narodneju hymnu „Ředna Łužyca“.

Wšykne su pótom na zgromadnje kafejiše do klubownje dolnoserbskego internata



**Spominanje pší rowje fararja Herberta Nowaka na Pódpódnjomem kjarchobje w Chóšebuzu**

ta pšepšosone byli. Tam jo była móžnosć, hyšći raz slědk glědaš na wjelebočne statkowanje Herberta Nowaka. Christina Kliemowa jo w swójjich dopomnjeńskich słowach wuzwignuła, až jo kšěł Herbert Nowak jano słužyš. Ako syn wucabnika Mjertyna Nowaka z Gołynka jo pó naraženju Bogumila Šwjele a swójjogo nana studěrował teologiju a slawistiku, aby słužył ako serbski farar w Dolnej Łužycy swójjim sotsam a bratsam. Wón jo słužył ze swójjim cełym žywjenim, jo ze swójjim statkowanim był symbol za zwězanosć mjazy Serbstwom a kšesćijańskej wěru. Jo chójžił pó stopach Bogumila Šwjele a ze swójjimi prjatowanjami, kenž su ako knihy šišćane, jo naslědnik w Tešnarjowem zmysle – a to, lěcrownož njejo jomu było móžno mjazy Serbami ako farar želaš. Wót lěta 1988 jo

ako wuměńkar mógał hyšći 25 namšow w swójjej lubowanej dolnoserbskej rěcy swěšis a wjele krotkich namšow za rozgłos produkowaš. Wjele pšinoskow jo teke pisał do Nowego Casnika, do Pomhaj Bóh a dalšnych serbskich nowin a casopisow.

Wušej togo jo se teke Herberta Nowakowu spisowašelski talent wuzwignuł. Glědało jo se na jogo wósebny stil pisanja, na jogo wuběrne rěčne znajobnosći. Wón jo člonk rěcneje komisije był a dobry ražišel pší wjelesych pšašanjach. Dr. Ruth Thiemannowa jo na njogo ako dopisowarja Pratyje spomnjeła, Janka Pěčkojce de Lévano jo na knihy pokazała, kótarež lětoska hyšći wujdu.

Groniło jo se teke, až jo ako něgajšny Mašicař na kuždej serbskej schadowance póđla był, a wuzwignuš ma se, až jo załožył serbsku familiju a wšykne jogo žiši su dolnoserbsćinu nawuknuli. W lěse 1997 bu z Mytom Čišinskego wuznamjenjony.

Wjele zajmneho jo se hyšći groniło a wulicowało. Horst Adam jo list Herberta Nowaka pšedcytał, ako jo k 50. narodninam wót njogo dostał. Pší tom jo wulicował, až jo Herbert Nowak cesto do redakcije glědał a swójo měnjenje k wšakorakim, teke rěcnym, słabosćam wugronił.

Pó zgromadnem spiwanju serbskich ludowych spiwow jo se serbske wopomnjeńske wótpódnjo zakóńcyło.

My Dolnoserby smy žěkowne za wšo statkowanje Herberta Nowaka. To jo zwězało wšykných pšibytných teje swětočnosti. Tak comy teke dalej želaš za to serbske we zwězanosći z kšesćijańskej wěru. Daš za Herbertom Nowakom dalšne fararje slěduju, kótarež pomogaju, aby se serbski lud dalej zdžaržał.



**Zgromadnje kafejiše w klubowni dolnoserbskego internata**

Foše: G. Wiczorek

*Christina Kliemowa*



## Bože spěće w Malešecach

Po hižo dlěšej tradiciji swjećachu so na Bože spěće dwurěčne kemše w Malešecach. Młodžina bě přewzała wuhotowanje wjesneho swjedženja a za to dała natwaric stan na sportnišću. W nim swjećeše so Boža služba, wopytana wot někak 150 kemšerjow z Malešec a wokolnych wosadow, mjez nimi tež někotrych katolskich Serbow. Predikant Jens Winkler z Malešec bě přewzał čitanja tež w serbskej rěči. Superintendent Malink rozložil w předowanju, zo drje njeje Chrystus po Božim spěču hižo widzeć, tola je na zemi skutkowy přez swoje słowo a Swjateho Ducha. Składnostnje 300lětného jubileja Malešanskeje cyrkwyje 2016 spominaše předar na dołhi rjad wuznamnych duchownych, kiž su w tutym Božim domje ewangelij wozjewjeli. Poršiscy a Malešanscy dujerjo kemše wobrubichu. **PB**

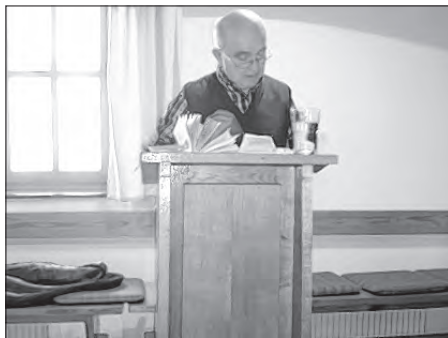
## Čitanje w Delnjeje Hórcy

Delnjohórcanski wjesny předstejićer Siegfried Spank bě wjesoly a tež hordy, jako pjatk, 29. haperleje, w Delnjohórcanskej „Sprjewinej kofejowni“ lědma stólcy za wšěch hosći dosahachu. Wón bě přeprósyl na čitanski wječork z Markom Grojlichom, kotryž předstaji 45 ludžom z Delnjeje Hórki, Brězynki a Dobrošec swoju dwurěčnu čitanku „Mjez Křičom a Lubatu“. Dokelž mać awtora z Delnjeje Hórki pod Křičom pochadza a starši wjesnjenjo so hišće derje na jeje džěda Antona Achtelika dopominaja, běše zajim na žortnych a chutnych podawkach z tutej kónčin jara wulki. Po połdrahodžinskim čitanju měnješe trochu dybawy Bukečan: „Najbóle sym so džiwał, zo je dobra počojca přitomnych serbske nadpisma kapitlow hnydom rozumiła, byrnjež w Delnjeje Hórcy so faktisce wjace serbsce njerěči – a zo telko ludži po čitanju jenož „Božemje“ njepraji, ale to a tamne serbsce doda, bě dalše překwapjenje!“ **PB**

## Nowy nakład planowany

Dokelž bě posledni, štwórty, nakład němškorěčneho informaciskeho łopjena „Die evangelischen Sorben – Ewangelske Serby – Ewangelscy Serbja“ z lěta 2009 rozebrajny, je so Serbske ewangelske towarstwo krótkodobnje rozsudžilo, dalše 500 eksplarow samsneho wudaća wučišćeć dać. Tute podadza so do Serbskeje kulturneje informacije kaž tež do wšelakich cyrkwjow w Hornjej a Delnjeje Łužicy. W Budyskej Michałskej cyrkwi słuša serbske łopjeno k najwoblubowanjšim mjez tam wuležacych informacijemi, tak zo sej je mnozy wopytowarjo rady sobu wozmu. Hišće lětsa chce SET nowy, pjaty, nakład łopjena z aktualizowanymi informacijemi za čišć přihotować. **Měrćin Wirth**

## „Paradiz“ w Rakecach



**Awtor Křesćan Krawc při čitanju w Rakecach**

Wjedro w lětušim jutrowniku běše zwjetša chłódne a deščikojte. Ale pjatk popołdnu, 22. apryla, běše slónčne a ćopłe. Jedyn z najrjeńšich dnjow w aprylu. Čłonojo předsydstwa Domowinskeje skupiny Komorow-Rakecy a přećeljo Rakečanskeje bjesady pak njemóžachu so tak jara nad rjanym wjedrom wjeselić. Zhromadnje běchu na čitanje z romana „Paradiz“ spisowacela Křesćana Krawca z Hrubjelčic do Rakečanskeje farskeje bróžnje přeprosyli. Dokelž wosebje starši ludžo nochcedza wječor pozdže po puću być, běše započatk čitanja hižo w 16 hodź. Simonec mandželskaj z Trupina staj so wo swačinu, kofej

a tykanc za hosći starałoj. A nětk slónčne a ćopłe wjedro drje bóle do nalětnich džěłow w zahrodkach wabješe ...

Tola starosće organizatorow běchu njewopravnjene. Nimale 25 wopytarjow do farskeje bróžnje přichwata a njetrjebaše to najebać rjane wjedro wobzarować. Awtor knihi je zajimawe wotrězki romana předstajił a tež zajimawje wo jeho nastaću rozprawjał. Byrnjež běše němške wudaće romana („Das Ende vom Paradies“) zakład čitanja, zhonichu při posłucharjo wjele wo serbskim žiwjenju w holanskej kónčinje w zašłym lěstotku.

Po čitanju diskutowaše Křesćan Krawc z wopytarjami wo žiwjenju w Šewcec swójbje a w serbskich holanskich wjeskach. Pola mandželskeje spisowacela móžachu sej wopytowarjo „Paradiz“ a wšelake dalše knihi awtora kupić. Předawanske blido běše spěšnje prózdne. Mnozy kupcy prošachu awtora tež wo wosobinske wěnowanje do nowych knihow. Rady Křesćan Krawc tute přeće dopjelni.

Na kóncu popołdnja běchu wopytowarjo, awtor a tež organizatorjo z wotběhom zarjadowanja jara spokojom.

**Günter Holder**

## Tafle na čestne rowy we Wětošowje

Póndzelu, 25. apryla, přepoda měšćanosta města Wětošowa, Bengt Kanzler, na měšćanskim pohrjebnišću informaciske tafle na čestnych rowach. Wjacori zajimcy z města a samo wnučka fararja Benjamina Běgarja, kiž bě počesćenja swójeho džěda dla wosebiće přijěła, wobdžělichu so na wopomnjenskim zarjadowanju, na kotraž bě měšćanosta přeprósyl. Cyłkownje su nětko na Wětošowskim pohrjebnišću štyri informaciske tafle nastajili, a to na rowy Wylema Šybarja, Benjamina Běgarja, Ferdinanda Griebenowa a Petera Ettelta. Tafle informuja skrótko wo wosobje a wo přičinje počesćenja.

„Směrnica k spožčenju čestneho měšćanstwa, čestneho pomjenowanja a připóznaća čestneho rowa města Wětošow/

Blota“ postaja regularije, kotraž nastupaja na příklad hladanje rowa. Tute přewozmje město. Dale maja čestne rowy optisce spóznać być. Tomu so wotnětka z nastajenjom informaciskich tafłow wotpowěduje.

Město Wětošow bě tři wosobiny jako čestnych měšćanow pomjenowalo. Su to hudźbnik Peter Ettelt (2009) po jeho smjerći, fabrikant Ferdinand Griebenow (1898) a „majonezowy milionar“ Richard Hellmann (1929), kotryž pak njeje we Wětošowje pochowany. Hakle njedawno su spožčili rowomaj znateju serbskeju wosobinow status čestneju rowow, molerja Wylema Šybarja z Wusokeje a poslednjeho serbskeho Wětošowskeho fararja Benjamina Běgarja. **Steffen Römel**



**Měšćanosta Bengt Kanzler (předku) a Wětošowčenojo při rowje fararja Benjamina Běgarja, při kotrymž su 25. apryla informacisku taflu zjawnosći přepodali** Foće: S. Römel, G. Holder



## Wěrowanje fararki we Wjerbnje

Gano som dostał wót wjerbańskeje fararki Jenny Caiza Andresen kazań na jeje wěrowanje. Wóna a jeje zlubjony stej se žyćej, až dejm pši jeju swajźbje fotografěrowaš. Som ga to južo gótował pši jeje zapokazanju do wjerbańskeje wósady. Toś ten nowy nadawk jo był wjelika cesć za mnjo, ale teke nic lažke přédkwzeše, dokulaž som dejał ten jadnučki bys, kótaryž smějo w Bóžem domje pši wěrowanju fotografěrowaš.

Jenny Caiza Andresen som přědny raz zmačał, ako som fotografěrował, kak su zwóna wót cerkwinego torma we Wjerbnje holowali na pórěžanje. Tencas wóna njejo hyšći pšistajona była ako wjerbańska fararka. Dokulaž jo se wjelgin zajmowała wó wšo serbske, som pón hyšći cesćej ze sympatiskeju fararku do kontakta pšišel. Samo pši jeje zapokazanju we Wjerbnje jo wóna dlujki tekst w serbskej rěcy se nahućyła a pón přédklazowała.

Jenny Caiza Andresen a Volker Gärtner



**Barlinski farar David Alexander Tschernig wěrujo wjerbańsku fararku Jenny Caiza Andresen a jeje nawóženju Volкера Gärtnera.**

Foto: S. Malk

stej se dałej swětkownu sobotu, 14. meje, we wjerbańskej cerkwi wěrowaš wót fararja Davida Alexandra Tscherniga z Barlinja. Mjazy namšarjami su teke byli člonki

wjerbańskego tradicijneho towaristwa w serbskej namšarskej drastwje, kótarež su młodyma manželskima pó tom wuštobnje gratulěrowali. **Siegfried Malk**

### Ty, Božo, žiwjenje sy dał

Ty, Božo, žiwjenje sy dał  
a nas přez Chrysta přiwołał,  
měj džak za tute džěćatko,  
za zbožo, kiž so zrodziło.

Nětk tebj, Chryšće, prosymy,  
kiž přećel wšitkich džěći sy,  
zdzerž, škitaj młode žiwjenje,  
zo bjeze škody wotrosće.

Do rozsuda Ně abo Haj  
nam wěstosć wumóženja daj.  
Měj džak, zo zbóžnosć swětowa  
na našich skutkach njewisa.

Spožč žohnowanje džěćatku  
a tym, kiž jeho bliši su.

Hdžež wina čeži, wodawaj,  
nam česnosće wšě wotewzaj.

Přez křćeńcu, Božo, započnje  
so w džěsću wěrne žiwjenje,  
za dalše kroki chroblosć daj,  
dži z nami, puć nam pokazaj.

słowa: Detlev Block, 1978 (EG 211:  
Gott, der du alles Leben schufst)  
hlós: Nürnberg 1676/1854, EG 72  
přełožk: Christiana Piničkowa,  
Jan Malink, 2016

### Skazanka

Z tym skazam abonement časopisa Pomhaj Bóh.

mjeno, předmjeno

dróha

PLZ, město/wjes

datum

podpismo

Přepokazam lětnje abonentski pjenjz we wysokosći 8 eurow na konto DE03 8555 0000 1000 0831 67 Serbskeho ewangelskeho towarstwa při wokrjesnej nalutowarni Budyšin (BIC: SOLADES1BAT).

Dam Serbskemu ewangelskemu towarstwu połnomóc, lětnje \_\_\_\_\_ eurow wot mojeho konta wotknihować, doniž njeznapřećiwju.

mějićel/ka konta:

IBAN:

BIC:

mjeno banki:

datum

podpismo

**Swoju skazanku pósćelće prošu na:**

Serbske ewangelske towarstwo, Měrcin Wirth, Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen.

## Powěsće

**Minakał.** Njedźelu, 17. apryla, su z Minakałskeje cyrkwineje wěže přeni raz sporjedžane zwony zaklinčeli. Trěbneho wobnowjenja dla běchu wšitke tři zwony po lěta doho mjelčeli. Zwjeselacy podawk woswjeći wosada ze swjatočnymi kemšemi, wosadnym swjedženjom a popołdnišim koncertom. W skupinkach móžachu so wopytowarjo na wěžu podač a sej zwony z bliskosće wobhladač. Wěcywustojny za zwony sakskeje cyrkwy Norbert Hesse zajimcam nadrobniše informacije podawaše. Loni kónc oktobra běchu zwony z wěže wzali a je k sporjedženju do specialneje firmy do Nördlingena w Bayeriskej dowjezli. Minakałske zwony su jara stare; wulki a mały buštej 1480 latej, srjedźny 1628.

**Budyšin.** Kublanska komora Ewangelskeje cyrkwy Kurhessen-Waldeck přewjedže w aprylu zajězd do Hornjeje Łužicy. Srjedu, 20. apryla, wopytachu Budyšin, hdžež so pod nawodom měšćanskeje wjednicy Barbary Pohl ze stawiznami města zeznajomichu. Po wječeri w serbskim hosćencu „Wjelbiku“ rozložli jim Serbski superintendent Malink stawizny a přítomnosť Serbow. Na programje steješe tež wopyt Swobodneje šule „Školy“ we Wostrowcu.

**Budyšin.** W předmjěće katolska nabožina, kotruž podawa wučer Měrko Pohonč, zeznajomichu so šulerjo 5. lětnika Serbskeho gymnazija 21. apryla z ewangelskimi Serbami a z ekumenu. Serbski superintendent Jan Malink předstaji jim přítomnosť ewangelskich Serbow, wuchadžejo ze swójbnych stawiznow. Šulerjo mějachu tójšto prašenjow k rozdělam mjez katolskim a ewangelskim cyrkwiskim žiwjenjom a rozprawjachu wo swójbnych nazhonjenjach při naložowanju serbskeje řeče.

**Drježdźany.** W sakskej krajnej cyrkwi bě lětsa něšto mjenje konfirmadow hač loni. W zaštych džewjeć lětach bě ličba stajnje stupala na naposledk wjac hač 5 100. Lětsa bě jich nětč něšto mjenje hač 5 000. Mjez nimi bě 10 do 15 procentow njekřćenych młodostnych, kotřiž so hakle direktnje do konfirmacije wukřčić dachu.

Pomhaj Bóh  
časopis ewangelskich Serbow  
ISSN 0032-4132

**Wudawačelaj:** Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puč/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen  
**Zamołwita redaktorka:** Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)  
**Čiśc:** Lessingowa čišćernja, Kamjenc  
**Postvertriebsnummer:** F 13145

**Zhotowjenje a rozšěrjenje:** Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625  
**Abonement a dary:** Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen  
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67  
BIC: SOLADES1BAT

**Pomhaj Bóh** wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.  
Lětny abonement plač 8 eurow.

**Hrodzišćo/Poršicy.** Farskaj mandželskaj Maria a Michael Ramsch přewozmjetaj wot 1. julija druhe a třeće farske městno w Hrodzišćanskej wulkowosadze. Z tym zakónči so tamniša dwójna wakanca, kotraž bě nastala přez wotchad fararja Bernda Görka we Wósporku na wuměnk a fararja Andreasa Surecka z Poršic na hinaše farske městno. Ramschec mandželskaj skutkujetaj dotal w Steinigtwolmsdorfje, hdžež so 26. junija wot swojeje wosady rozžohnujetaj. Jeju zapokazanje do noweho zastojnstwa budže 10. julija w Hrodzišću. Bydlić budžetaj mandželskaj na Poršiskej farje.



**Na soboce Serbskeho ewangelskeho cyrkwiskeho dnja w Slepom wotkry so na tamnišim farskim dworje kamjeń při Lutherowej lipje. Podobny kamjeń ma so tež hišće postajić při Lutherowej lipje w Bukecach.**

Foto: T. Malinkowa

## Dary

W aprylu je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 100 eurow a za Pomhaj Bóh dwójce 42 eurow. Bóh žohnuj dary a daricelow.

## Spominamy

Před 50 lětami, 27. junija 1966, zemř zamkarški mišter **Měrćin Meltka** w Barće. Narodženy 1906 jako syn žiwnosćerja w Rakojdach, nawukny po wuchodženju šule pola kowarja Urbana w Droždźiju kowarstwo a po tym w Korymju zamkarstwo. W Droždźiju namaka sej w džowce mištra, Leńce Urbanec (1911–1999), swoju přichodnu mandželsku. Zhromadnje skutkowašaj w serbskim młodžinskim hibanju, wosebje w Sokole, w kotrymž slušešaj k wodźacym wosobinam nic jenož we wuchodnym Budyjskim kraju, ale w cyłym zwjazku. Přečelisce běšaj z molerjom Měrćinom Nowakom-Njehorńskim a dalšimi angažowanymi Serbami zwjazana. Něšto lět wožeše Měrćin Meltka wšědnje Serbske Nowiny z Budyšina do hornjołužiskich wsow. Po kwasu 1931 so Meltkec man-

dželskaj w Barće zasydlišaj, hdžež wjedžešaj wobchod, mechanisku džěfarnju a pozdžišo tež tankownju. Měrćin Meltka džělaše sobu w Domowinskej skupinje, we wosadnym žiwjenju a spěwaše w cyrkwiskim chórze. Na wěži Bartškeje cyrkwy swědči hišće džensa zwón z dwurěčnym napisom, kotryž běchu 1950 třo susodza Pawoł Wacker, Měrćin Meltka a Gerhard Grofa darili, wo zwjazanosći swójbny z wěru a narodnosću. T.M.

## Přeprašujemy

- 05.06. 2. njedźela po Swjatej Trojicy**  
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
- 08.06. srjeda**  
19.00 Bjesada w Rakecach we farskej bróžni
- 12.06. 3. njedźela po Swjatej Trojicy**  
10.00 dwurěčne kemše z Božim wotkazanjom we Wojerecach (sup. Malink), po tym swjedženski čah po měsće a program domizniskeho swjedženja  
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 16.06. štwórtk**  
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 19.06. 4. njedźela po Swjatej Trojicy**  
09.30 dwurěčne kemše w Trjebinje skladnostnje małego dudakoweho festiwalu (fararka Malinkowa, M. Hermaš)
- 26.06. 5. njedźela po Swjatej Trojicy**  
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- 03.07. 6. njedźela po Swjatej Trojicy**  
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)  
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)